

УДК 336.478.12 (477)

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДОЛАННЯ
ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ****Григораш Т.Ф.
Соломка Я.А.
Русакевич М. С.***Дніпропетровська державна фінансова академія*

У статті розглянуто причини інфляційних процесів в Україні, охарактеризовано види інфляції, запропоновано заходи виходу із кризи. Визначено соціальні та економічні напрямки подолання інфляції. Виявлено, що інфляція не виникає раптово, а розвивається поступово, як тривалий процес. Доведено, що сучасній інфляції властивий ряд відмінних особливостей: якщо раніше інфляція носила локальний характер, то зараз - всеосяжний; якщо раніше вона охоплювала більший і менший період, тобто мала періодичний характер, то зараз – хронічний. З'ясовано, що сутність інфляції полягає в порушенні закону грошового обігу, її причинами є диспропорції у процесі суспільного відтворення і економічної політики.

Ключові слова: інфляція, зростання цін, прихована інфляція

The article deals with the causes of inflation in Ukraine, describes types of inflation, suggests measures to overcome the crisis. Defined social and economic trends fight inflation. We have found that inflation does not occur suddenly, but develops gradually as a long process. Modern inflation has a number of distinctive features. If inflation was local, but now - inclusive, if it had covered the greater and lesser time, that was a recurring character, now - a chronic. It has been found that the essence of inflation is in violation of the law of monetary circulation, the reason for this are disparities in the process of social reproduction and economic policy.

Keywords: inflation, rise in prices, hidden inflation

Актуальність проблеми інфляційних процесів, значення їх вивчення і невирішеність ряду методичних і практичних питань щодо причин та наслідків визначили тему даного дослідження. Україна сьогодні знаходиться в умовах економічної нестабільності, проявом якої є інфляція. Точна діагностика причин інфляції і оцінка їх впливу на рівень цін в економіці є необхідною умовою вироблення коректної стабілізаційної політики держави, орієнтованої на соціальний прогрес. Інфляційні процеси викликають спад економічного розвитку, що супроводжується

© Григораш Т.Ф., Соломка Я.А., Русакевич М. С., 2013

структурною деформацією економічних відносин, гострим дисбалансом платіжних відносин, зниженням темпів виробництва, порушенням руху грошових потоків, стрімким зростанням цін, зниженням життєвого рівня населення і знеціненням національної грошової одиниці. Україна переживає період високих темпів розвитку інфляційного процесу, що вимагає розроблення антиінфляційних заходів щодо цього явища. Тому, дослідження передумов формування, видів і класифікаційних ознак інфляційного процесу як системного утворення є досить актуальним питанням. Проблема інфляції актуальна як для економічної науки, так і для органів державного регулювання [6]. Так, сучасні дослідники Ю. Харазішвілі та О. Зарицький вважають, що інфляція – це зміна загального рівня цін, що передбачає розрахунок інтегрального показника інфляції в економіці країни як дефлятора ВВП [12]. С. Кораблін розглядає інфляцію як соціальне зло: «Попри загальну нелюбов, процвітаючі економіки світу повністю позбутися інфляції не поспішають. Принаймі жодна з них необхідність досягнення найближчими роками нільового зростання цін не декларує. Аналіз же їхніх цінових стратегій свідчить про надзвичайно обережне зниження динаміки споживчих цін при значеннях менше 5 %» [11].

Тому негативними наслідками інфляції слід вважати зниження купівельної спроможності грошей і збільшення номінальної вартості товарів і послуг. Якщо за стабільного розвитку заробітна плата й ціни зростають однаковими темпами, то таку ситуацію не можна вважати негативною.

Аналіз останніх наукових досліджень. В економічній науці не існує єдиних підходів щодо причин, наслідків і основних напрямів боротьби з інфляцією в умовах ринкової економіки. Теоретичну основу вивчення інфляції становлять праці класиків економічної думки: Д. Юма, Д. Рікардо, І. Фішера, Дж. Кейнса, А. Пігу, А. Маршалла, М. Фрідмена, Е. Фелпса, Г. Манків, С. Брю, П. Самуельсона, А. Ілларіонова, Серед них є і вітчизняні вчені: Базилевич К.С., Баластрик Л.О., Башнянин Г.І., Томашик Л.С., Серєда А.Р., Савченко А.Г., Пухтаєвич Г.О., Тітьонко О.М., Макарєнко І.П., Бункіна М.К., Семенов А.М., Панчишин С.А., Бєсєдін В.С.

Віддаючи належне науковим напрацюванням вчених, слід зазначити, що питання подолання інфляції в умовах ринкової економіки потребує-

ють подальшого наукового дослідження. Багато питань на сьогоднішній день залишаються невирішеними і дискусійними. Зокрема, це питання невирішеності ряду методичних і практичних питань щодо причин та наслідків виникнення інфляції та шляхів її мінімізації.

Аналізуючи наукові статті, можна побачити, що причини виникнення інфляції в Україні розглядали багато вчених, оскільки вплив інфляційних процесів мають великий вплив на розвиток економіки країни.

Дослідження показали, що проблемам інфляційних процесів в даний час притаманні недоліки: посилення хаосу і диспропорцій в економіці, порушення нормального функціонування грошово-кредитної системи, негативний вплив на міжнародний економічний та валютно-грошовий стан в країні, знецінення грошових заощаджень населення в банках, зростання безробіття.

Метою роботи є дослідження причин інфляційних процесів в Україні та способів їх подолання.

Викладення основного матеріалу дослідження. Актуальною і водночас дуже складною є проблема інфляції в Україні. Стабільність грошового обігу означає рівність двох потоків, які утворюють “кровообіг” національного господарства: потоку товарів, послуг і потоку грошей. Грошовий обіг був стабільно організованим в епоху золотого стандарту. Коли у покупців і продавців з’являлася зайва кількість золотих монет, то останні переходили в ряд скарбів. Якщо ж гроші знову були потрібні для купівлі-продажу товарів, то вони витягалися з місця накопичення і надходили в обіг. Все це позначалося на тривалій стійкості цін. Але зі скасуванням золотого стандарту і введенням сучасних грошових коштів грошовий обіг перестав бути стабільним.

Найбільш ефективним індикатором ефективної економіки країни є її фінансовий стан. Адже фінансова система не лише забезпечує необхідні взаємозв’язки в економіці, вона є одним з найбільш дієвих інструментів макроекономічного регулювання. Інструментом, за допомогою якого уряд країни має можливість регулювати економічний розвиток. Саме завдяки йому діяльність уряду спрямована на забезпечення стабільності фінансово-кредитної системи та фінансового стану в цілому. Запорукою цього має бути і стан керованості інфляційними процесами. Необхідність цього викликана тим, що інфляція призводить не тільки до важких

соціально-економічних наслідків.

Сучасній інфляції властивий ряд відмінних особливостей: якщо раніше інфляція носила локальний характер, то зараз - всеосяжний; якщо раніше вона охоплювала більший і менший період, тобто мала періодичний характер, то зараз - хронічний; сучасна інфляція розвивається під впливом не тільки грошових, але і негрошових чинників.

Проблеми інфляції, шляхи її мінімізації або подолання вивчають ряд економістів, політиків і вчених. Проте, як і раніше, залишаються актуальними питання впливу інфляційних процесів в Україні на споживчий попит і формування напрямків щодо удосконалення антиінфляційної політики держави. Державне регулювання інфляційних процесів в Україні реалізується у складі загальної економічної політики. Основними складовими економічної політики держави є фіскальна та монетарна політика. Реалізацію фіскальної політики через відповідні інструменти покладено на уряд. Водночас, монетарна політика є прерогативою центрального банку. Відповідно до цього, кожна із зазначених інституцій, використовуючи належний їм інструментарій, формує економічну політику у сферах їхнього впливу [1]. Інфляція може протікати помірно - бути «повзучою», при цьому виді інфляції ціни зростають не більше чим на 10% в рік. Така інфляція дозволяє ефективно коректувати ціни відповідно до змінюючих умов виробництва і попиту.

«Галопуюча» інфляція, при цьому виді інфляції ціни зростають від 20 до 200% в рік, є вже серйозною проблемою для економіки, хоча ріст цін ще не важко передбачити і включити в параметри контрактів і угод.

Найбільш згубною для економіки є гіперінфляція, показуюча собою астрономічне зростання кількості грошей в обігу і як наслідок катастрофічний ріст цін на товари. Роль самих грошей в таких випадках сильно зменшується і населення, і помислові підприємства переходять на інші, менш ефективні форми розрахунку, наприклад - бартер. В окремих випадках появляються окремі паралельні валюти, сильно зростає роль іноземних валют. Гіперінфляція наносить сильний удар навіть по найбільш заможним прошаркам суспільства.

Два найважливіших джерела, що живлять інфляцію витрат, - це зростання номінальної заробітної плати і цін на сировину та енергію. Надмірне зростання заробітної плати, як правило, породжує інфляцію,

тому профспілки, що вимагають постійного підвищення оплати праці, для працівників своєї галузі, повинні рахуватись із загальним економічним станом країни, середнім рівнем заробітної плати. Зростання витрат виробництва, що обертається накручуванням цін, веде до раптового, непередбачуваного зростання цін на сировинні ресурси, а особливо - на енергоносії, що в повній мірі відчула на собі економіка молодої незалежної України.

Найстрашніше в інфляції втрат те, що вона породжує інфляційну психологію. Це явище виникає тоді, коли в масовій свідомості людей існує впевненість, що інфляція буде наростати і надалі. При цьому працівники починають вимагати підвищення заробітної плати “під майбутнє зростання цін”, а підприємці завчасно закладають у ціну своїх товарів очікуване зростання витрат на сировину, енергію, робочу силу і кредит.

Якщо уряд надмірно захоплюється боротьбою з інфляцією, результатом може стати дисбаланс у системі товарно-грошового обміну: у підприємств «вимиваються» оборотні кошти, дорогий кредит стає малодоступним, настає стагнація виробництва, підвищується рівень безробіття.

Як і будь-яке явище, інфляція має соціальні та економічні наслідки.

Економічні наслідки:

- руйнування налагоджених господарських зв'язків;
- посилення хаосу і диспропорцій в економіці;
- «перелив» капіталу із сфери виробництва в сферу обігу;
- розвиток тіньової економіки;
- корупція;
- порушення нормального функціонування грошово-кредитної системи;
- негативний вплив на міжнародний економічний та валютно-грошовий стан в країні.

Соціальні наслідки:

- зниження життєвого рівня всіх верств населення;
- знецінення грошових заощаджень населення в банках;
- зростання безробіття;
- посилення соціальної диференціації населення;
- соціальна напруга.

Одним з найважливіших макроекономічних показників, який впливає на споживчий та інвестиційний попит, обмінні курси, процентні ставки, а також на багатосоціальні аспекти, в тому числі, на вартість і якість життя - є рівень інфляції. М. Фрідмен у своїй книзі «Капіталізм і свобода» [9, с. 10] писав, що контроль над грошима може з'явитися потужним засобом контролю над економікою. Тому кожна держава прагне підтримувати рівень інфляції на прийнятному рівні, що може бути досягнуто через ефективну економічну та грошово-кредитну політику.

На думку Л. Н. Красавиной [2, с. 5], сутність інфляції полягає в порушенні закону грошового обігу, її причинами є диспропорції у процесі суспільного відтворення і економічна політика. Форма прояву інфляції - надлишок грошової маси в обігу в порівнянні з потребами обороту і знецінення грошей. Це свідчить про те, що не можна інфляцію визначати тільки як порушення закону грошового обігу [3, с. 4].

На динаміку інфляційних процесів впливають не тільки грошові чинники, а й негрошові. Не слід також забувати, що економіка існує і функціонує не в режимі автоматизму, а під жорстким контролем людей. З цього випливає висновок, що існує ще один фактор, який значною мірою впливає на інфляційні процеси - психологічний. Як показує світовий досвід, інфляція залежить від психології суспільства, його настрою і установлених стереотипів.

З цього приводу цікавим є висловлювання Людвіга Ерхарда: «Я б хотів, щоб у німецькому народному господарстві зміцнився таки умонастрій, під впливом якого кожен покупець обмірковував би самим ґрунтовним чином, чи дійсно не надто висока ціна товару, який він бажає придбати. З іншого боку кожен, хто що-небудь нищить, ще раз мав би подумати, чи виправдана його ціна з точки зору вимоги про збереження стійкості цін. Якби дана рекомендація Ерхарда була б застосована в Україні, то багатьох економічних проблем нам би вдалося уникнути [1, с. 6].

Фінансова наука виділяє наступні види інфляції: адміністративна інфляція, інфляція витрат, інфляція спіралі цін і зарплат, інфляція попиту, а також інші у відповідності з різними ознаками класифікації, які, крім прихованої, в макроекономіці достатньо широко вивчені.

Прихована інфляція проявляється, в основному, на стадії кінцевого попиту, тобто на споживчому ринку, в меншій мірі - на стадії витрат на

виробництві.

Прихована інфляція визначається за такими напрямками:

- 1) вимір прихованої інфляції на споживчому ринку;
- 2) вимір прихованої агрегованої інфляції на всіх ринках в економіці;
- 3) отримання випереджаючого показника інфляції.

Для виявлення прихованої інфляції пропонується коригування індексу споживчих цін (ІСЦ) на зміну розподілу населення за доходами.

Порівняльна динаміка ІСЦ без урахування прихованої інфляції і з її урахуванням представлена в табл. 1, де відразу видно, що без урахування прихованої інфляції обстановка в економіці більш спокійна. Аналізуючи ці дані можна зробити висновок про реальні розміри інфляції в Україні, які просто приголомшують.

Таблиця 1. Порівняльна динаміка індексу споживчих цін без урахування прихованої інфляції і з її урахуванням за 2012 р.

Регіон	ІСЦ до коригування, %	ІСЦ після коригування, %	Рівень прихованої інфляції, %
	1	2	3=2-1
Вінницький	108,5	111,2	1,6
Волинський	109,6	129,8	24,0
Запорізький	109,9	118,5	8,6
Київський	108,2	111,4	3,2
Кіровоградський	110,4	113,7	3,3
Луганський	106,3	109,3	3,0
Львівський	106,0	112,3	6,3
Миколаївський	109,5	111,0	1,5
Рівненський	110,7	115,1	3,4
Тернопільський	104,2	118,6	14,4
Харківський	109,3	112,5	3,2
Херсонський	110,5	112,1	1,6
м. Севастополь	104,8	133,1	28,3

За даними табл. 1 найбільший рівень прихованої інфляції за 2012 р. відмічено у м. Севастополь. Він складає 28,3 %. На другому місці Волинський регіон 24,0 %. Найменший рівень інфляції з наведених даних у Миколаївському регіоні (1,5 %).

У результаті порівняльної динаміки визначено такі шляхи усунення прихованої інфляції: ліквідація тіньової діяльності в країні, контроль за грошовим нагромадженням, подолання бідності, стабілізація рівня цін, боротьба з економічною неоднорідністю населення. Всі інші види інфляції, як показує світовий досвід, є цілком контрольованими і регульованими такими методами як: політика процентної ставки або ставки рефінансування ЦБ, політика обов'язкових резервів, операції на

відкритому ринку.

Інфляційні процеси мають істотний вплив на функціонування реального сектору економіки, негативно впливаючи і на інвестиційну діяльність. Небезпека зростання інфляції полягає, перш за все, в тому, що вона може швидко перейти з регульованого і контрольованого стану з боку держави в неконтрольований і нерегульований.

Перехід інфляційних процесів в неконтрольований чи нерегульований стан відбувається в періоди економічних або політичних криз, тобто в той період, коли державні органи не мають необхідних економічних чи адміністративно-економічних можливостей і умов для стримування інфляції в припустимих межах. Найбільш небезпечна інфляція на етапах економічного спаду в країні, що можна було спостерігати в Україні в першій половині 90-х р. У цьому випадку її утримання в певних межах вимагає значних адміністративно-фінансових зусиль.

Нестійкість темпів інфляції пов'язана з додатковим інфляційним ризиком, тому зачіпає в чималому ступені інтереси всіх не схильних до ризику суб'єктів. Інфляційні процеси позначаються на фактичній ефективності інвестицій, тому чинник інфляції обов'язково слід враховувати при аналізі проектів і виборі варіантів капіталовкладень.

Під впливом інфляції відбувається суттєве зростання процентних ставок і, відповідно, знижуються об'єктивні можливості суб'єктів підприємництва залучати зовнішні джерела фінансування інвестицій. А це означає фактичне обмеження можливостей здійснення інвестиційної діяльності через нестачу інвестиційних ресурсів. Наприклад, перевага інвестицій у важку промисловість сприяє розвитку і прискоренню інфляції, особливо в умовах успішного функціонування підприємств великої промисловості країни (табл. 2). В Україні в червні 2012 р. базовий індекс інфляції до попереднього місяця зберігся на рівні 100,6%. У травні і квітні показник також становив 100,6%, повідомляє Держслужба статистики України. Базова інфляція за січень-червень у порівнянні з аналогічним періодом 2011 р. склав 7,5%. При цьому базова інфляція за півроку (червень 2012 р. до грудня 2011 р.) склала 3,6%. Згідно з даними Держстату, інфляція в Україні за 6 місяців 2012 р. склала 5,9%. За даними Держкомстату, транспорт за 6 місяців подорожчав на 17,5%. У тому числі, ціни на паливо і масло - на 30,5%, на транспортні послуги -

на 13,7%, на автодорожній пасажирський транспорт - на 15,2%.

Таблиця 2. Взаємозв'язок індексів інфляції та інвестицій в основний капітал в Україні

Рік	Освоєно, всього	Інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення)	Витрати пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт)	Інвестиції в нематеріальні активи	Індекси інфляції
У % до загального обсягу					
2010	100,0	84,6	10,6	2,9	116,6
2011	100,0	85,7	10,1	2,3	122,3
2012	100,0	81,8	9,7	2,6	112,3

Інфляція впливає на інвестиційну діяльність поступово. Спочатку формуються умови для більш активного інвестування коштів, і лише в міру прискорення інфляційних процесів інвестиційна діяльність істотно сповільнюється через нестачу інвестиційних ресурсів, їх надшвидкого знецінення порівняно зі швидкістю вкладення в об'єкти інвестування та можливістю отримання віддачі від вкладеного капіталу. Цей процес можна розбити на кілька етапів.

На першому етапі інфляційного процесу інвестиційна діяльність може навіть прискорюватися за рахунок більшого припливу грошової маси в економічний оборот і при певній активності як інвесторів, так і суб'єктів підприємництва.

На другому етапі при істотному зростанні інфляції процес інвестування отримує помітне гальмування через досить швидке знецінення грошей і помітне подорожчання інвестиційних товарів.

На третьому етапі інфляція досягає значних або дуже значних величин, що істотно позначається на уповільненні темпів інвестування, хоча це уповільнення істотно менше, ніж темпи інфляції.

При невисокій інфляції активізуються вітчизняні інвестори, які починають проявляти значну увагу до нових об'єктів приватизації, а також до можливості суттєвої капіталізації раніше приватизованих або новостворених підприємств через помітне збільшення статутних капіталів шляхом купівлі акцій своїх підприємств на досить великі суми.

Аналіз показує, що інфляція в межах декількох відсотків на рік не тільки не заважає інвестиційній діяльності, але істотно сприяє розвитку інвестиційних процесів в різних напрямках економічної діяльності. Однак збільшення інфляції вище 5% рівня починає стимулювати багато

неконтрольованих процесів як у фінансово-кредитній сфері, так і в реальному секторі економіки. Тому економічний підйом бажано здійснювати при відносно невисокій інфляції, тобто в межах 3-5% на рік. Для України цей рівень не повинен перевищувати 15% на рік. Тоді інвестиційна діяльність в Україні буде нарощуватися, особливо якщо цьому сприятиме поведінка більшості вітчизняних та іноземних інвесторів і збережеться курс на підвищення добробуту населення [7, с. 12]. Державна служба статистики повідомляє, що інфляція в Україні у січні 2012 року становила 0,2%, що відповідає рівню грудня 2011 року. Згідно з цими даними, в річному вимірі інфляція в січні уповільнилася до 3,7% із 4,2% за підсумками грудня. За оприлюдненими в грудні 2011 року прогнозами Світового банку, інфляція в Україні в 2012 році очікується на рівні 9,4%, в 2013 – 7,4%, в 2014 – 7,1%. Таким чином, інфляційний процес в Україні є досить таки нестабільними і, відповідно до створених умов, має порівняно великий потенціал до розвитку. Здійснення оздоровлення фінансової ситуації в Україні надасть змогу зупинити негативні процеси в економіці – спад рівня виробництва, знецінення грошей, дефіцит держбюджету – та забезпечити передумови для подальшого економічного зростання. Україна, маючи значний економічний потенціал, не лише стабілізує фінансову ситуацію, але й забезпечить умови “керованості” інфляційним фактором, що дасть їй змогу посісти належне місце серед інших економічно та соціально розвинених країн Європи [2].

Формування Україною ринкових відносин, власної державності з основною структурою проходить доволі важко і складно, супроводжуючись гострими валютно-фінансовими і загальноекономічними кризами. Вони посилюються під впливом свідомої інфляційної політики нав’язаної нам ззовні та некритично сприйнятої українським Урядом. Сьогодні, як першочергові постають проблеми негайного введення жорсткої антиінфляційної політики, стабілізації становища, економічного пожвавлення, прискорення ефективного реформування (з одночасним збільшенням вмілого керування економічними процесами, подоланням товарного дефіциту, дефіцитів платіжного балансу і державного бюджету), а також становлення та розвитку валютно-фінансової та банківських систем держави.

Перетворення економіки України на сучасну соціально орієнтовану

ринкову модель з оптимальною структурою динамічного розвитку вимагає докорінної структурної перебудови, економічно ефективною приватизації господарських систем, зміни в цьому напрямі державної та господарської політики, здійснення конверсії та диверсифікації капіталу, активізування діяльності сучасних ринкових регуляторів його руху (включаючи, крім товарів і послуг, рух грошей і цінних паперів, робочої сили, інтелектуального потенціалу тощо).

Але ж вихід з гострої кризи не можливий без розробки і здійснення всебічно важливих стратегічних і тактичних програм і рішень на всіх рівнях ієрархії управління. Країну із 46 млн. населення, яка знаходиться в середині європейського континенту, можна порівняти з досить великим пароплавом, невміле керування яким здатне перекинути його і пустити на дно океану.

Парадокс полягає в тому, що навіть досить привабливі програми і заходи, які Уряд прийняв до сьогоднішнього дня і від яких очікував позитивних зрушень, обернулись протилежними наслідками. Банківська і фінансова системи України (включаючи і їх іноземних радників) виявились неспроможними забезпечити грошово-кредитову стабілізацію в країні.

Саме ми вважаємо, що досвід боротьби з інфляцією в Україні показує, що більша частина заходів ґрунтується здебільшого на прикладах з “підручників”, тоді як успіх в боротьбі з цим злом можливий тільки в тому випадку, якщо брати до уваги всі тонкі особливості ситуації. Тонкість боротьби з інфляцією ґрунтується саме на тому, щоб правильно зловити і використати саме ті, зумовлені місцем і часом явища.

Регулювання рівня інфляції може здійснюватися державою. Антиінфляційна політика повинна включати заходи з подолання нестачі інвестиційних товарів. Циклічність розвитку економіки вимагає розумного співвідношення інвестицій та інновацій.

Для недопущення інфляції уряд країни розробляє антиінфляційну стратегію, основними складовими якої є: ефективна монетарна політика, впорядкування державних фінансів і скорочення дефіциту державного бюджету, раціоналізація структури національної економіки та зовнішньоекономічної діяльності.

Антиінфляційні заходи урядів щодо бюджетних надходжень, з одного боку, сприяють акумулюванню додаткових фінансових ресурсів у державній скарбниці, а з другого – призводять до погіршення

господарської кон'юнктури та зростання безробіття.

По-перше, антиінфляційну економічну політику слід розглядати як складне і багатогранне поняття. Такий підхід до антиінфляційної політики пояснюється тим, що сама інфляція є системним утворенням, яке обумовлено впливом багатьох факторів і зростанням цін на відбійний молоток Makita. Саме тому антиінфляційна політика повинна інтегрувати в собі різні за складом і ґрунтуватися на декількох елементах, які можуть нейтралізувати вплив визначальних факторів інфляції.

По-друге, антиінфляційна політика, як і економічна політика загалом, повинна змінюватися і коригуватися залежно від тих завдань, які виникають перед економікою і економічною системою на певних етапах її розвитку. З цього випливає необхідність чіткої визначеності завдань тактики і стратегії економічної політики і таким чином визначаються ціни на товар.

По-третє, антиінфляційна політика, її сутність, роль і еволюція повинні пов'язуватися з особливостями розвитку економіки та економічної системи суспільства. Саме тому їх стан є вихідним пунктом аналізу не тільки передумов виникнення інфляційних процесів, а й їх приборкання. На нашу думку, доцільно виділяти зовнішні і внутрішні причини виникнення інфляції. До зовнішніх причин слід віднести скорочення зовнішніх надходжень, яке має прояв через від'ємне сальдо торговельного і платіжного балансів. Внутрішні причини інфляції – дисбаланс народногосподарської структури, диспропорція між споживанням і нагромадженням, незбалансованість на споживчому ринку, відсутність антиінфляційного регулювання. Для України характерні як внутрішні, так і зовнішні причини інфляції, переважно зумовлені інфляцією витрат, що необхідно враховувати при формуванні макроекономічних регуляторів зниження інфляції. Нормалізація валютного курсу є абсолютно необхідною умовою для припинення всіляких нееквівалентних міжнародних торговельних операцій. Реально оцінюючи можливості регулювання валютного курсу за рахунок інтервенції центрального банку слід сказати наступне, що надії на успіх такої політики практично не існує. Очевидно, що курс долара зростає стрибкоподібно - в деякий момент центробанк не має можливості утримувати курс і його як би "прориває". Останнім часом центробанк навчився використовувати політичні моменти для таких стрибків. До тих пір, поки іноземна валюта не буде використовуватись лише для задоволення імпорту і інших поточних

платежів, політика “три на пониження” приречена на поразку. В цілому, потрібно зазначити, що реально у нашій країні на сьогоднішній день посправжньому ефективним є лише прямі методи боротьби з інфляцією - регулювання кредитів, цін і заробітної плати, регулювання валютного курсу і зовнішньої політики.

Отже, найважливішим завданням економічної політики на сучасному етапі розвитку економіки є подолання глибокої економічної кризи і зростання цін. А це об’єктивно потребує більшої послідовності і трансформації економічної системи України. Лише на цій основі можливе відновлення економічного зростання.

Висновки. Отже, інфляційні процеси в Україні з часу отримання нею незалежності й до сьогоднішнього моменту були спричинені цілим комплексом факторів. Не поділяючи погляди деяких економістів, що наголошують на однозначності чинників, що викликали інфляцію в нашій державі (надлишкова емісія або ж зростання світових цін), ми вважаємо доцільним розглядати ці фактори в системі, оскільки їх визначення є досить умовним, а в економічних системах перехідного типу одні чинники інфляції переростають в інші або діють паралельно з ними (інфляція попиту та витрат), а іноді причини та наслідки цього процесу міняються місцями (кумулятивна спіраль зарплата-ціни-інфляція).

Інфляція не завжди приносить шкоду (якщо це, звичайно, не гіперінфляція), а навіть в період інфляції можливо дещо збільшити свій власний капітал. При постійному загальному обсязі продукції реальні доходи зростуть у тих, хто має фіксовані грошові прибутки. Кредитори виграють за рахунок дебіторів. А у власників заощаджень в результаті падіння ціни зростає купівельна спроможність їх заощаджень. Але неочікувана інфляція може призвести і до значних збитків. У інфляції відсутня загальна суспільна свідомість, тому вона забирає в одних і віддає іншим, чи то багатим, чи бідним, чи молоді, чи літнім людям, чи здоровим, чи хворим. Засоби боротьби з певною інфляцією можна умовно розділити на дві частини: антиінфляційна стратегія і антиінфляційна тактика. Стратегічні антиінфляційні заходи: погашення інфляційних очікувань, насамперед цінових, довготривала грошова політика, скорочення бюджетного дефіциту.

Без запровадження такої політики вирішити інші соціальні та економічні проблеми сучасної України, в тому числі і проблему інфляції,

неможливо. А тому, антиінфляційна політика нині має бути спрямована не стільки на припинення інфляції взагалі, скільки на зведення її прийнят-ного рівня, який не просто пом'якшив би її найбільш важкі наслідки, а надав би інфляції конструктивної спрямованості, зробив би її важелем стимулювання позитивних економічних перетворень.

Подолання інфляції залишається одним із головних завдань антикризової стратегії. Зменшення темпів інфляції до «безпечного» рівня (15-20% за рік, або 1-2% на місяць) без скорочення виробництва і падіння життєвого рівня населення можливе лише при підвищенні ефективності виробництва та якості управління. Ці цілі можуть бути досягнуті поетапно, протягом тривалого періоду часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варгас М.В. Підвищення ефективності антиінфляційного регулювання в Україні [Текст] / М.В. Варгас // Національний лісотехнічний університет України / Науковий вісник : НЛТУ України / Збірник науково-технічних праць. Випуск 21.15, 2011 р., С. 173 – 181.
2. Комар Т.В. Фінансові аспекти впливу інфляції на економічне зростання / Т. В. Комар // Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 1. – С. 21.
3. Мельник О.А. Антиінфляційна політика, як фактор економічного зростання в Україні / О. А. Мельник // Банківська справа. – 2000. - №3. – С.11-17.
4. Овод А. Інфляційні процеси в Україні: минуле й сьогодення // Наукові записки. – Чортків. – 2002. – Випуск 2. „Україна в умовах ринкової трансформації економіки і сучасних реформ господарювання”. – С.17-19.
5. Савчук В.П. Вплив інфляції на оцінку показників прибутковості підприємств / В. П. Савчук, О. В. Москаленко // Фінанси України. – 2002. - №1. – С. 54.
6. Солонінко К.С. Макроекономіка: Навч. посібник для студентів економічних спеціальностей. – Київ. – 2002. – С. 320.
7. Угрин Л.Є. Аналіз інфляційних очікувань в економіці / Л.Є. Угрин // Національний лісотехнічний університет України / Науковий вісник НЛТУ України : Збірник науково-технічних праць. Випуск 21. – 2011. - С. 212 – 221.
8. Черешня Г.А. Інфляційні процеси в Україні / Г.А. Черешня, Т. В. Цвіткун // Вісник Хмельницького національного університету : Економічні науки. – 2011. - № 2. – С. 249 – 252.
9. Шепель Є.В. Сутність інфляції як системного утворення і основні чинники її виникнення / Є.В. Шепель // Економіка та управління національним господарством : Актуальні проблеми економіки. – 2011. - № 2 (116). – С. 32 – 41.